

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

**Підлягає
поверненню
на кафедру**

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Методичні вказівки

Чернівці
Чернівецький національний університет
2020

УДК:658.14./.17 (072)
Ф 591

Друкується за ухвалою
редакційно-видавничої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Ф 591 **Фінансова діяльність суб'єктів господарювання**. методичні вказівки
/ Укл. Н.Л. Марусяк, Н.А. Бак Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2020. –
55 с.

Видання містить методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час вивчення курсу “**Фінансова діяльність суб'єктів господарювання**” – вступ, зміст лекцій, практичні завдання, завдання для самостійної роботи, контрольні питання, список рекомендованої літератури, тестові завдання.

Для студентів усіх форм навчання.

УДК:658.14./.17(072)

© Чернівецький національний
університет, 2020

ВСТУП

Дисципліна «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» належить до вибіркових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Метою навчальної дисципліни є вивчення теоретичних знань про розробку та впровадження суб'єктами господарювання методів фінансування, фінансового планування та бюджетування, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, що формує економічну стратегію підприємств різних форм власності та організаційно – правових форм.

Навчальна дисципліна «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» комплексно розкриває актуальні питання, пов'язані з організацією фінансової діяльності суб'єктів господарювання, фінансуванням, дивідендною політикою, фінансовими аспектами реорганізації підприємств, фінансовими інвестиціями, оцінкою вартості підприємств, фінансовим контролінгом та бюджетуванням.

У методичних вказівках запропоновано план лекцій, практичні завдання, завдання для самостійної роботи студентів, список рекомендованої літератури, контрольні питання, тестові завдання.

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ТЕМА 1. ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Капітал підприємства та джерела його формування.
2. Зміст і основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
3. Принципи організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
4. Методи фінансування суб'єктів господарювання.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: монографія. Тернопіль:

- Економічна думка, 2006. 388 с.
3. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
 4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
 5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&at_id=293536
 6. Міжнародні стандарти фінансової звітності /Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності, включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року.
 7. Омелянович Л.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Підручник Київ: Знання, 2011. 278 с.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Критерії прийняття фінансових рішень суб'єктів господарювання.
2. Класична теорія фінансування.
3. Теорема іррелевантності.
4. Теорія оптимізації портфеля інвестицій.
5. Модель оцінки дохідності капітальних активів.
6. Неоінституційна теорія фінансування.
7. Концепція максимізації вартості капіталу власників.

Тестові завдання

1. Згідно з НП(С)БО, до фінансової діяльності підприємства належать такі операції:

- а) одержання довгострокових позичок
- б) придбання акцій інших підприємств;
- в) придбання облігацій інших підприємств;
- г) отримання дивідендів за корпоративними правами інших емітентів.

2. Капітал підприємства характеризує:

- а) майно підприємства, придбане за рахунок коштів власників;

- б) напрямки використання залучених підприємством фінансових ресурсів;
- в) зобов'язання підприємства перед кредиторами та власниками;
- г) різницю між валютою балансу та сумою заборгованості підприємства.

3. До власних джерел фінансування діяльності підприємства відносять:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) кредиторську заборгованість;
- в) додатковий капітал;
- г) основний капітал.

4. Доходи від інвестиційної діяльності включають:

- а) надходження дивідендів від фінансових інвестицій;
- б) доходи від реалізації виробничих запасів;
- в) доходи від реалізації іноземної валюти;
- г) доходи від реалізації продукції.

5. Надходження коштів від дебіторів потрібно відображати у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) надзвичайної діяльності.

6. Не є елементом фінансової діяльності підприємства:

- а) погашення позичок;
- б) виплата дивідендів;
- в) придбання цінних паперів;
- г) викуп акцій власної емісії.

7. Розпорядником фінансових ресурсів, грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей, які належать підприємству, є його:

- а) головний бухгалтер;
- б) начальник фінансового відділу;
- в) керівник;
- г) працівники бухгалтерії.

8. До надходжень у межах операційної діяльності відносять:

- а) реалізацію майна довгострокового призначення;
- б) отримання короткострокових кредитів;
- в) отримання штрафів від підприємств, які порушили умови угоди;
- г) отримання коштів від реалізації продукції.

9. До фінансової діяльності підприємства відносять:

- а) надходження бюджетних асигнувань;
- б) сплату штрафів за порушення угод;
- в) розрахунки з бюджетом (сплату податків);
- г) фінансування інвестиційного проекту, що передбачає модернізацію виробничих потужностей.

10. До принципів організації фінансової діяльності підприємства відносять:

- а) фінансове планування;
- б) саморегулювання фінансової та господарської діяльності;
- в) аналіз з контроль фінансової діяльності;
- г) фінансування господарської діяльності.

11. До руху коштів у результаті фінансової діяльності підприємства відносять:

- а) отримання відсотків;
- б) отримання дивідендів;
- в) сплата дивідендів;
- г) придбання фінансових інвестицій.

12. Управління фінансами є компетенцією фінансового директора на:

- а) великих підприємствах;
- б) малих підприємствах;
- в) середніх підприємствах;
- г) усі відповіді правильні.

ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

- 1. Характеристика організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
- 2. Фінансова діяльність господарських товариств.
- 3. Фінансова діяльність промислово-фінансових груп, венчурних і ріелтерських підприємств.
- 4. Фінансова діяльність державних підприємств.
- 5. Особливості фінансової діяльності кооперативів і кредитних спілок, їх об'єднань.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

- 1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
- 2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 16.08.2020 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
- 3. Закон України «Про кредитні спілки» від 3.07.2020 р. № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>.
- 4. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів

- господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
5. Класифікація інституційних секторів економіки України: Наказ Державної служби статистики України від 3.12.2014 р. № 378 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14#Text>
 6. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
 7. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смоленська, Л. В. Черненко. К.: Професіонал, 2004. 240 с.
 8. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.
 9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Характеристика організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
2. Фінансова діяльність господарських товариств.
3. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації суб'єкта господарювання.
4. Фінансова діяльність господарських товариств.
5. Фінансова діяльність акціонерних товариств.
6. Особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю.
7. Фінансова діяльність промислово-фінансових груп, венчурних і ріелтерських підприємств.
8. Особливості фінансової діяльності кооперативів, кредитних спілок та їх об'єднань.
9. Особливості фінансової діяльності державних підприємств.

Тестові завдання

1. Учасники товариства з додатковою відповідальністю відповідають за борги товариства:

- а) лише в межах їх вкладів у статутний капітал;
- б) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм приватним майном;

- в) своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм приватним майном;
- г) своїми внесками до статутного та додаткового капіталу підприємства.

2. Акціонери ПАТ відповідають за зобов'язаннями товариства[^]

- а) лише в межах належних їм акцій;
- б) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм приватним майном;
- в) своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм приватним майном;
- г) своїми внесками до статутного та додаткового капіталу підприємства.

3. Які з наведених характеристик стосуються ТОВ?

- а) товариство може емітувати облігації;
- б) корпоративні права співвласника товариства можуть бути придбані самим товариством;
- в) засновниками підприємства можуть бути лише фізичні особи;
- г) до моменту реєстрації підприємства кожен з учасників повинен сплатити не менше 10 % зазначеного в установчих документах внеску.

4. Які з наведених характеристик стосуються АТ?

- а) товариство може емітувати облігації;
- б) корпоративні права співвласника товариства можуть бути придбані самим товариством;
- в) засновниками підприємства можуть бути лише юридичні особи;
- г) засновники зобов'язані бути держателями акцій на суму не менше 25 % статутного капіталу протягом усього періоду діяльності підприємства.

5. Які з наведених характеристик державного підприємства правильні?

- а) державні підприємства не можуть бути засновниками підприємств будь-яких суб'єктів підприємницької діяльності;
- б) розподіл чистого прибутку ДП здійснюється за рішенням трудового колективу;
- в) рішення про збільшення статутного капіталу ДП приймається трудовим колективом;
- г) рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію ДП приймаються міністерствами та іншими органами державної виконавчої влади.

- 6. Товариство з обмеженою діяльністю – це:**
- а) об'єднання пайовиків, частина яких може нести необмежену матеріальну відповідальність, а інші співвласники – обмежену;
 - б) товариство, де засновники беруть на себе відповідальність за зобов'язаннями лише в межах розміру внесеного паю, а їхнє особисте майно відокремлене від майна товариства і залишається недоторканими при стягненні боргів;

- в) товариство, де учасники відповідають за його борги належними їм паями у статутному капіталі, а у випадку їхньої нестачі – особистим майном пропорційно до своєї частки у статутному капіталі;
- г) господарюючий суб'єкт, який володіє контрольними пакетами акцій інших господарюючих суб'єктів.

7. До небанківських фінансово-кредитних установ належать:

- а) НБУ, комерційні банки, лізингові компанії, страхові компанії, пенсійні фонди;
- б) інвестиційні фонди та компанії, банківські консорціуми, НБУ, страхові компанії, благодійні фонди;
- в) інвестиційні фонди та компанії, пенсійні фонди, страхові компанії, кредитні спілки, лізингові компанії, ломбарди, благодійні фонди;
- г) пенсійні фонди, страхові компанії, кредитні спілки, лізингові компанії, ломбарди, благодійні фонди, комерційні банки.

8. Ріелтерська фірма – це:

- а) фірма-посередник з торгівлі нерухомістю;
- б) фірма, яка надає консультаційні послуги клієнтам за допомогою спеціалістів відповідної кваліфікації, здатних проаналізувати та розробити модель вирішення будь-якої проблеми управління;
- в) фірма, яка бере на себе функції щодо повної реалізації інвестованого капіталу, тобто здійснює пошук найбільш вигідного місця вкладання коштів інвестора, розробку проекту, його фінансування, реалізацію та введення в експлуатацію;
- г) фірма, яка на договірних засадах розробляє різного роду документацію для інвестора: науково-технічну, проектно-кошторисну, опрацьовує проекти бізнес-планів тощо.

9. Командитне товариство – це:

- а) об'єднання пайовиків, частина яких може нести необмежену матеріальну відповідальність, а інші співвласники – обмежену;
- б) товариство, де засновники беруть на себе відповідальність за зобов'язаннями лише в межах розміру внесеного паю, а їхнє особисте майно відокремлене від майна товариства і залишається недоторканими при стягненні боргів;
- в) товариство, де учасники відповідають за його борги належними їм паями у статутному капіталі, а у випадку їхньої нестачі – особистим майном пропорційно до своєї частки у статутному капіталі;
- г) господарюючий суб'єкт, який володіє контрольними пакетами акцій інших господарюючих суб'єктів.

10. Членами кредитної спілки можуть бути особи, об'єднані такою ознакою:

- а) народжені в одному році;
- б) мають спільне місце роботи;
- в) визнані судом обмежено недієздатними;
- г) відбувають покарання у вигляді позбавлення волі.

11. Загальні збори акціонерного товариства мають кворум за умови реєстрацій для участі у них акціонерів, які сукупно є власниками не менше:

- а) 50% голосуючих акцій;
- б) 60 % голосуючих акцій;
- в) 80% голосуючих акцій;
- г) 100 % голосуючих акцій .

12. Загальна номінальна вартість випущених акцій, що становить статутний капітал акціонерного товариства, не може бути меншою від суми, еквівалентної:

- а) 1250 мінімальним заробітним платам;
- б) 1200 мінімальним заробітним платам;
- в) 1250 прожитковим мінімумам;
- г) 1200 мінімальним заробітним платам.

ТЕМА 3. ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Складові та функції власного капіталу підприємства.
- 2. Формування статутного капіталу підприємств різної форми власності.
- 3. Збільшення статного капіталу підприємства.
- 4. Зменшення статутного капіталу підприємства.
- 5. Резервний капітал підприємства, його види та джерела формування.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

- 1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
- 2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 16.08.2020 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
- 3. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 388 с.

4. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
5. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
6. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
8. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&at_id=293536
9. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
10. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смоленська, Л. В. Черненко. К.: Професіонал, 2004. 240 с.
11. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

Практичні завдання

№ 1

Статутний капітал акціонерного товариства становить 5 млн грн. Прийнято рішення про зменшення статутного капіталу конверсією акцій у відношенні 5 до 2. Оскільки 10% акціонерів не подали своїх акцій для конверсії, їх акції були анульовані. Натомість, у ході конверсії на дану кількість акцій у відповідному співвідношенні були емітовані акції, реалізовані на біржі за курсом 120%.

Визначте суму статутного капіталу, санаційного прибутку, суму компенсації акціонерам за анулювання акцій.

№ 2

ПАТ «Максимус» оголосило про виплату дивідендів. Акціонерам запропоновано 10-процентний дивіденд у вигляді акцій підприємства. У даний час в обігу перебуває 1 млн. акцій. Номінальна вартість однієї акції дорівнює 10 грн. Акції, отримані у вигляді дивідендів,

продаються за ціною 15 грн. за одну акцію. Необхідно скласти рахунки корпорації за акціонерним капіталом після виплати дивідендів.

Акціонерний капітал корпорації до виплати дивідендів:	
Звичайні акції (1 млн. номіналом 10 грн.)	10000000
Додатковий капітал (надлишок над сумою номіналу)	5000000
Нерозподілений прибуток	15000000
Підсумок	30000000

№ 3

Статутний капітал підприємства становить 100 000 грн., збитки - 12 000 грн. Загальними зборами товариства прийнято рішення щодо зменшення статутного капіталу передачею до анулювання корпоративних прав номінальною вартістю 11 000 грн. Окрім цього, один із кредиторів частково списав короткострокову заборгованість підприємства зі сплати процентів за користування кредитом на суму 2 000 грн. Санаційний прибуток у сумі 13 тис. грн., який утворився внаслідок зменшення статутного капіталу та списання заборгованості, спрямовується на покриття балансових збитків і на формування резервних фондів (*податкові аспекти не враховуються*).

Баланс підприємства

Актив		Пасив	
1. Основні засоби	60 000	1. Статутний капітал	100 000
2. Запаси і затрати	30 000	2. Непокриті збитки	
3. Дебіторська заборгованість	15 000	3. Довгострокові пасиви	-12 000
4. Грошові кошти	3 000	4. Короткострокові пасиви	10 000
Баланс	108 000	Баланс	108 000

Побудуйте баланс підприємства після зменшення статутного капіталу.

№ 4

Установлений інвесторами розмір статутного акціонерного капіталу 88 млн. грн.: 80,0 млн. грн. - прості акції, 8,0 млн. грн. - привілейовані. Кількість простих акцій – 1,6 млн. шт., кількість привілейованих – 80 тис. шт. Визначте номінальну ціну простих та привілейованих акцій.

№ 5

Статутний капітал підприємства – 180 тис. грн., загальна номінальна вартість облігацій – 30 тис. грн. Визначте величину переважного права на купівлю облігацій інвестора, який володіє акціями на суму 120 тис.грн.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Збільшення статутного капіталу за рахунок внесків власників та учасників.
2. Перерозподіл у капітал частини власного капіталу.
3. Зменшення статутного капіталу шляхом деномінації.
4. Зменшення номінальної вартості акцій.
5. Резервний капітал підприємства, його види та джерела формування.

Тестові завдання

1. Власний капітал підприємства - це:

- а) підсумок першого розділу пасиву балансу;
- б) капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами;
- в) капітал, розділений на частки рівної номінальної вартості;
- г) те саме, що і статутний капітал.

2. Додатковий капітал:

- а) це сума приросту майна підприємства, яка виникає в результаті переоцінювання (індексації), безоплатно одержаних матеріальних цінностей та від емісійного доходу;
- б) це капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами;
- в) може бути лише в акціонерних товариств;
- г) може бути спрямований на покриття збитків підприємства.

3. Акціонерне товариство може викупити акції власного випуску з метою:

- а) подальшого перепродажу;
- б) подальшого анулювання;
- в) одержання дивідендів під час розподілу прибутку;
- г) розповсюдження серед своїх працівників.

4. Деномінація акцій:

- а) це об'єднання кількох акцій в одну;
- б) це зменшення номінальної вартості акцій;
- в) передбачає обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу;
- г) передбачає викуп акцій з метою їх анулювання.

5. Конверсія акцій:

- а) це об'єднання кількох акцій в одну;
- б) це зменшення номінальної вартості акцій;
- в) передбачає обмін старих акцій на нові меншої номінальної вартості;
- г) передбачає викуп акцій з метою їх анулювання.

6. Статутний капітал акціонерного товариства збільшується завдяки таким заходам:

- а) збільшенню номінальної вартості акцій;
- б) обміну облигацій на акції;
- в) емісії конвертованих облигацій;
- г) основних засобів.

7. Суму перевищення вартості реалізації випущених акціонерним товариством акцій над їх номінальною вартістю відображає:

- а) додатковий капітал;
- б) інший додатковий капітал;
- в) резервний капітал;
- г) статутний капітал.

8. Сума дооцінки необоротних активів збільшує:

- а) позиковий капітал;
- б) резервний капітал;
- в) інший додатковий капітал;
- г) статутний капітал.

9. Статутний капітал підприємства являє собою:

- а) підсумок першого розділу пасиву балансу;
- б) капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами;
- в) капітал, розділений на частки рівної номінальної вартості;
- г) те саме, що і власний капітал.

10. Розмір власного капіталу, який припадає на одну випущену акцію, характеризує:

- а) номінальна вартість акцій;
- б) емісійна вартість акцій;
- в) номінальна вартість акцій;
- г) ринковий курс акції.

11. Курс, за яким акції розміщуються на первинному ринку цінних паперів, називається:

- а) розрахунковим курсом;
- б) емісійним курсом;
- в) номінальним курсом;
- г) ринковим курсом.

12. До капітальних резервів, що формується на підприємстві за рахунок коштів власників та інших осіб, належить:

- а) резервний капітал;
- б) додатковий капітал;
- в) резерв сумнівних боргів;
- г) приховані резерви.

ТЕМА 4. ВНУТРІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Суть самофінансування та характеристика його видів.
- 2. Характеристика повного та прихованого самофінансування.
- 3. Формування власних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання.
- 4. Показники інтенсивності використання власного капіталу.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

- 1. Закон України «Про акціонерні товариства» від 16.08.2020 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
- 2. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 388 с.
- 3. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
- 4. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
- 5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
- 6. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
- 7. Податковий кодекс України Закон України від 02.12.10 р. № 275-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
- 8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (П(С)БО 7) затверджено наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92.

URL: <https://zakon.help/law/92/>.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (П(С)БО 8) затверджено наказом Мініну від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.help/law/242/>.
10. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
11. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

Практичні завдання

№ 1

На початок звітного періоду власний капітал публічного акціонерного товариства «Зоря» характеризується такими даними.

I. Власний капітал	На початок періоду, грн	На кінець періоду, грн
Статутний капітал	600 000	
Додатково вкладений капітал	46 095	
Інший додатковий капітал	41 085	
Резервний капітал	103 620	
Нерозподілений прибуток	38 440	
Неоплачений капітал	(25 650)	(-)
Вилучений капітал	(52 590)	(-)
Усього за розділом I пасиву	751 000	

Визначте на основі наведених даних, як зміниться власний капітал підприємства.

1. Прибуток до оподаткування – 258,75 тис. грн.
2. Чистий прибуток розподіляється за такими напрямками: поповнення резервного капіталу – 10 %; на виплату грошових дивідендів – 37,5 %; на виплату матеріального заохочення працівникам – 12,75 %; решта – нерозподілений прибуток.
3. Отримано за лізингом обладнання вартістю 230,43 тис. грн.
4. Акціонери перерахували 42,75 тис. грн. за передплаченими раніше простими акціями (заборгованість у частині номінальної вартості акцій становила 25,65 тис. грн).
5. Проведено переоцінку балансової вартості

нематеріальних активів на суму 42,35 тис. грн. (дооцінка).

6. Акціонерне товариство анулювало усі викуплені раніше акції, загальна номінальна вартість яких становила 52,59 тис. грн.

7. Акціонерним товариством емітовано та розміщено на фондовій біржі купонні облігації у кількості 17 350 штук номінальною вартістю 250 грн. строком обігу 2,5 роки із річним купоном у розмірі 27,5 %.

№ 2

Придбаний верстат передбачається використовувати для виготовлення 250 тис. деталей. Первісна вартість верстата 125 тис. грн. Ліквідаційна вартість цього верстата оцінена як нульова. Задані річні обсяги виробництва такі:

1 міс. – 75 тис.дет.;

5 міс.- 25 тис.дет.;

2 міс.– 50 тис. дет.;

6 міс. – 20 тис.дет.;

3 міс.– 35 тис.дет.;

7 міс. – 15 тис.дет.;

4 міс. – 30 тис.дет.;

Знайти амортизаційні відрахування виробничим методом за кожний місяць.

№ 3

Визначити первісну вартість об'єкта основних засобів з терміном корисного використання 5 років, амортизацію якого нараховують кумулятивним методом. Відомо, що рівень ліквідаційної вартості цього об'єкта становить 3% від його первісної вартості, а сума амортизаційних відрахувань у четвертому році експлуатації була 2000 грн.

№ 4

Підприємство придбало верстат: його первісна вартість – 120 тис. грн., очікуваний термін служби - 5 років, ліквідаційна вартість – 4 тис. грн. Розрахувати річні суми амортизаційних відрахуваннях методом прискореного зменшення залишкової вартості.

№5

Протягом року АТ отримало прибуток у розмірі 500 тис. грн. 25% прибутку сплачено акціонерам у вигляді дивідендів, а 75% залишилось нерозподіленими. На скільки змінився протягом року акціонерний і власний капітал АТ?

№ 6

Чому дорівнює балансова, ринкова вартість активів та приховані резерви, якщо балансова оцінка власного капіталу становить

10 млн.грн., ринкова оцінка власного капіталу становить – 15млн.грн., зобов'язання – 12 млн. грн.? Як може вплинути наявність прихованих резервів на фінансовий стан підприємства?

Перелік питань для самосійної роботи

1. Формування прибутку та нарахування амортизаційних відрахувань.
2. Індикатори самофінансування інвестиційної й операційної діяльності підприємства.
3. Класифікація внутрішніх джерел фінансування
4. Характеристика методів нарахування амортизації
5. Чистий грошовий потік як індикатор фінансування підприємства за рахунок внутрішніх джерел
6. Показники інтенсивності використання власного капіталу..

Тестові завдання

1. Що таке самофінансування?

- а) метод організації фінансування діяльності підприємства за рахунок власних коштів, залучених фінансових ресурсів від реалізації цінних паперів та банківських кредитів;
- б) метод забезпечення діяльності підприємства з використанням не тільки власних коштів, а також фінансових ресурсів за рахунок випуску та реалізації цінних паперів;
- в) форма організації фінансування діяльності підприємства за рахунок власних коштів;
- г) функція управління підприємством.

2. До способів формування прихованих резервів належать:

- а) недооцінка активів і переоцінка зобов'язань;
- б) формування фонду прихованих резервів;
- в) спрямування чистого прибутку до прихованих резервів;
- г) формування високоліквідних резервів.

3. Мобілізація прихованих резервів здійснюється:

- а) шляхом реалізації окремих об'єктів основних засобів ;
- б) шляхом реалізації окремих оборотних засобів;
- в) у результаті індексації балансової вартості майнових об'єктів;
- г) усі відповіді правильні.

4. Амортизаційні відрахування – це:

- а) фінансові ресурси підприємства, які вкладаються в оборотні активи;
- б) непрямий податок;
- в) поступове перенесення вартості основних виробничих засобів на

собівартість виробленої продукції;

г) сума власних коштів підприємства, необхідна для створення мінімальних запасів оборотних активів.

5. Від яких показників залежить сума амортизаційних відрахувань?

а) операційного прибутку та норми амортизації;

б) балансової вартості основних засобів і нематеріальних активів та норми амортизації;

в) середньорічної вартості основних засобів і нематеріальних активів;

г) тільки норми амортизаційних відрахувань.

6. Чистий прибуток розподіляється на:

а) виплату дивідендів та оплату праці;

б) витрати на матеріальне заохочення працівників і розвиток підприємства, формування фінансових резервів;

в) сплату майнових податків і рентних платежів;

г) погашення заборгованості по банківських кредитах.

7. Собівартість – це:

а) вартість використаних засобів виробництва;

б) вартість необхідного продукту;

в) витрати на заробітну плату та амортизаційні відрахування;

г) грошове вираження безпосередніх витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції.

8. До виробничої собівартості продукції належать:

а) загальновиробничі та загальногосподарські витрати;

б) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, амортизація виробничих основних засобів та нематеріальних активів, інші прямі витрати;

в) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, адміністративні витрати та витрати на збут;

г) адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати операційної діяльності.

9. Залежно від обсягів виробництва загальновиробничі витрати поділяють на:

а) змінні та постійні;

б) одноелементні та комплексні;

в) загальні та часткові;

г) прямі та непрямі.

10. Різниця між чистим доходом від реалізації продукції та виробничою собівартістю реалізованої продукції є:

а) чистим прибутком підприємства ;

б) операційним прибутком підприємства;

в) валовим прибутком підприємства ;

г) прибутком від звичайної діяльності підприємства.

11. Назвіть можливі напрямки використання чистого прибутку:

- а) сплата податку на прибуток ;
- б) виплата дивідендів на акції;
- в) сплата відсотків за строковими банківськими кредитами;
- г) погашення довгострокових банківських кредитів.

12. Валовий прибуток від реалізації продукції – це:

- а) грошове вираження вартості товару ;
- б) виручка від реалізації продукції;
- в) різниця між обсягом реалізованої продукції у вартісному вираженні (без ПДВ і акцизного збору) та повною їх собівартістю;
- г) чистий прибуток підприємства.

ТЕМА 5. ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Зміст, значення та принципи дивідендної політики.
- 2. Порядок нарахування та форми виплати дивідендів.
- 3. Прийоми дивідендної політики та методи нарахування дивідендів.
- 4. Оцінка дивідендної політики та її результатів.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

- 1. Віннікова В. Сутність та зміст дивідендної політики підприємства *Вісник THEU*. 2011. №4. С.77-84.
- 2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 16.08.2020 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
- 3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2 664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
- 4. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3 480-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
- 5. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
- 6. Лігоненко Л. О., Клоченок Л. В., Юрчук.Н. В., Дивідендна політика підприємства: навч. посіб. К. : КНТЕУ, 2000. 67 с.
- 7. Податковий кодекс України Закон України від 02.12.10 р. № 275-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
- 8. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В.

Д. Чумак, О. Ю. Смоленська, Л. В. Черненко. К.: Професіонал, 2004. 240 с.

9. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Порядок нарахування виплати дивідендів.
2. Специфічні прийоми дивідендної політики.
3. Методи нарахування та виплати дивідендів.
4. Показники, які характеризують дивідендну політику.
5. Теза щодо «іррелевантності (нейтральності) дивідендної політики».
6. Теза про пріоритетність дивідендів.
7. Концепція мінімізації податкових платежів.

Тестові завдання

1. Відповідно до концепції про нейтральність дивідендної політики ...

- а) найраціональніша фінансова політика, в рамках якої відбувається відмова від виплати дивідендів;
- б) факт виплати дивідендів впливає на вартість корпоративних прав;
- в) рішення у сфері виплати дивідендів належить приймати, враховуючи критерій мінімізації податків;
- г) потрібно реалізовувати стратегію стабільних дивідендів.

2. Для теорії податкових переваг характерне те, що:

- а) для акціонерів вигідніше збільшення поточних дивідендів;
- б) для акціонерів вигіднішою є капіталізація доходу;
- в) рішення фінансових менеджерів щодо рівня коефіцієнта виплат не впливає на доходи акціонерів;
- г) високі дивіденди сигналізують про покращення фінансового стану підприємства.

3. Ф. Модільяні та М. Міллер були прихильниками концепції:

- а) пріоритетності дивідендів;
- б) нейтральності дивідендної політики;
- в) мінімізації податкових переваг;
- г) сигнальної теорії дивідендів.

4. Дж. Літнер і М. Гордон були прихильниками концепції:

- а) пріоритетності дивідендів;

- б) нейтральності дивідендної політики;
- в) мінімізації податкових переваг;
- г) сигнальної теорії дивідендів.

5. Відповідно до концепції про пріоритетність дивідендів:

- а) факт виплати дивідендів впливає на вартість корпоративних прав;
- б) найраціональніша фінансова політика, в рамках якої відбувається відмова від виплати дивідендів;
- в) рішення у сфері виплати дивідендів належить приймати, враховуючи критерій мінімізації податків;
- г) потрібно реалізовувати стратегію стабільних дивідендів.

6. Який метод виплати дивідендів доцільно використовувати на початкових стадіях життєвого циклу підприємства при його значних інвестиційних потребах?

- а) метод стабільної величини дивідендів;
- б) метод стійкого приросту дивідендів;
- в) метод залишкових виплат;
- г) метод гнучкої дивідендної політики.

7. Який метод виплати дивідендів відповідає інтересам стратегічних інвесторів, які вкладають кошти в корпоративні права підприємств на тривалий період?

- а) стабільної величини дивідендів;
- б) стійкого приросту дивідендів;
- в) залишкових виплат;
- г) гнучкої дивідендної політики.

8. Для методу постійного зростання величини дивідендів характерне:

- а) установлення фіксованої ставки доходу на оплачений акціонерний капітал;
- б) установлення фіксованого темпу зростання дивідендів;
- в) збереження пропорції розподілу чистого прибутку між акціонерами та підприємством шляхом встановлення фіксованого коефіцієнта виплат;
- г) на дивіденди спрямовується частина чистого прибутку, що залишилася у підприємства після здійснення всіх необхідних реінвестицій.

9. Для методу гнучкої дивідендної політики характерне:

- а) установлення фіксованої ставки доходу на оплачений акціонерний капітал;
- б) установлення фіксованого темпу зростання дивідендів;
- в) збереження пропорції розподілу чистого прибутку між акціонерами і підприємством шляхом встановлення фіксованого коефіцієнта виплат;
- г) на дивіденди спрямовується частина чистого прибутку, що залишилася у підприємства після здійснення всіх необхідних реінвестицій.

10. Для методу залишкових виплат дивідендів характерне:

- а) установлення фіксованої ставки доходу на оплачений акціонерний капітал;
- б) установлення фіксованого темпу зростання дивідендів;
- в) збереження пропорції розподілу чистого прибутку між акціонерами і підприємством шляхом встановлення фіксованого коефіцієнта виплат;
- г) на дивіденди спрямовується частина чистого прибутку, що залишилася у підприємства після здійснення всіх необхідних реінвестицій.

11. Коефіцієнт дивідендних виплат визначається як відношення:

- а) чистого прибутку до кількості звичайних акцій в обігу;
- б) величини дивіденду на одну акцію до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- в) поточної ціни акції до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- г) поточної ціни акції до величини дивіденду на одну акцію.

12. Мультиплікатор курсу акцій визначається як відношення:

- а) чистого прибутку до кількості звичайних акцій в обігу;
- б) величини дивіденду на одну акцію до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- в) поточної ціни акції до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- г) поточної ціни акції до величини дивіденду на одну акцію.

13. Мультиплікатор дивіденду акцій визначається як відношення:

- а) чистого прибутку до кількості звичайних акцій в обігу;
- б) величини дивіденду на одну акцію до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- в) поточної ціни акції до чистого прибутку, що припадає на одну акцію;
- г) поточної ціни акції до величини дивіденду на одну акцію.

ТЕМА 6. ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РАХУНОК ПОЗИЧКОВОГО КАПІТАЛУ

1. Позичковий капітал підприємства, його ознаки та складові.
2. Форми та види кредитів, що надаються підприємствам.
3. Залучення фінансових ресурсів підприємства шляхом випуску облігацій.
4. Показники доцільності й ефективності залучення позикових ресурсів.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражнік Л. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге видання, розшир. і допов. 2018. полтава: РВ ПДАА. 350 с.

2. Галушка Є. О. Роль кредиту у забезпеченні розвитку малого підприємництва *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2007. Випуск 334. Економіка. С. 92–95.
3. Кириченко О. А., Коніжай М. В. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах довгострокового кредитування *Фінанси України*. 2011. № 6. С. 103–117.
4. Закон України «Про фінансовий лізинг» № 723/97-ВР від 16.01.2004 р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
6. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання” *Все про бухгалтерський облік*. 2007. № 18 (1295). С. 35–36.
8. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
9. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

Практичні завдання

№ 1

Розрахувати ефект фінансового важеля, якщо відомі такі дані:

Показники	Проект А	Проект Б
Власний капітал, тис. грн.	700	300
Позиковий капітал, тис. грн.	20	200
Позичкова ставка,	0,25	0,2
Ставка податку на прибуток	0,23	0,21
Валовий прибуток, тис. грн.	300	300

№ 2

Визначте ефект фінансового важеля підприємства. Величина власного капіталу становить 15000 грн., позикового 10000 грн. Економічна рентабельність активів 27%, Вартість позикового капіталу 15%. Податок на прибуток 18%.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Суть і функції кредиту, необхідність залучення коштів.
2. Банківське кредитування підприємств.
3. Комерційні кредити.
4. Облігації підприємств.
5. Розрахунок показників ефективності залучення позикових ресурсів.
6. Оцінка кредитоспроможності підприємства.

Тестові завдання

1. На які цілі надається банківський кредит?

- а) фінансування оборотного капіталу;
- б) покриття збитків від господарської діяльності;
- в) викуп приватизованого підприємства;
- г) для внесення платежів у бюджет.

2. Кредитоспроможність – це...

- а) здатність підприємства своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання
- б) наявність умов для отримання кредиту і здатність своєчасно повернути взятую позичку;
- в) такий рух грошових коштів, який забезпечує постійне перевищення надходжень коштів над їх витратами
- г) здатність підприємства розрахуватись за своїми зобов'язаннями шляхом перетворення активів у гроші.

3. Види кредиту, що оформляються векселем:

- а) державний;
- б) комерційний;
- в) банківський;
- г) споживчий.

4. Кредитна лінія - це:

- а) угода, за якою банк зобов'язується надати позичальнику кредити на раніше узгоджену суму протягом певного періоду;
- б) це згода, але не зобов'язання комерційного банку надати кредит позичальнику;
- в) межа, яка встановлює максимальні й мінімальні розміри та терміни видачі кредиту одному позичальнику;
- г) ліміти видачі кредитів.

5. Комерційний кредит – це економічні відносини, які виникають між:

- а) комерційними банками;
- б) комерційними банками та підприємствами;
- в) підприємствами;
- г) державою та підприємствами.

6. Як називається кредит, що видається під заставу нерухомого майна?

- а) лізинговий;
- б) комерційний;
- в) іпотечний;
- г) бланковий.

7. Лізинговий кредит – це:

- а) надання банком кредиту на умовах відстрочки платежу;
- б) взаємна передача суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди;
- в) надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані товари і надані послуги;
- г) надання суб'єктами господарювання взаємної відстрочки платежів за товарно-матеріальні цінності.

8. Консорціумний кредит – це кредит, що надається:

- а) банком суб'єкту господарювання за умови, що вони обидва є членами того самого об'єднання (консорціуму);
- б) великим об'єднаннями підприємств для здійснення господарської діяльності;
- в) одним підприємством іншому, які є членами того самого об'єднання;
- г) об'єднанням банків суб'єктам господарської діяльності.

9. На які цілі видаються довгострокові кредити банків?

- а) на технічне переоснащення виробництва;
- б) на виробничу діяльність;
- в) на формування оборотного капіталу;
- г) фінансове оздоровлення підприємства.

10. Облігації, що передбачають виплату їх власнику, крім номінальної вартості доходу у вигляді відсотків, є:

- а) конвертовані;
- б) цільові;
- в) дисконтні;
- г) процентні.

11. Зобов'язання емітента, по яких облігаціях можуть виконуватися шляхом надання їх власнику товарів або послуг:

- а) конвертованих;
- б) цільових;
- в) дисконтних;
- г) процентних.

12. Облігації, що розміщуються за ціною, яка нижча, ніж їх номінальна вартість, є:

- а) конвертованими;
- б) цільовими;
- в) дисконтними;
- г) процентними.

13. Принцип раціональності й ефективності банківського кредитування означає:

- а) вкладення позичених коштів на конкретні цілі, обумовлені кредитною угодою;
- б) використання банком права на захист своїх інтересів у разі можливого порушення позичальником узятих на себе зобов'язань;
- в) економічність використання позики як з позиції банку, так і з позиції позичальника;
- г) що кредит повертається позичальником з відповідною платою за його користування у вигляді процента.

14. Принцип платності банківського кредитування означає:

- а) вкладення позичених коштів на конкретні цілі, обумовлені кредитною угодою;
- б) використання банком права на захист своїх інтересів у разі можливого порушення позичальником узятих на себе зобов'язань;
- в) економічність використання позики як з позиції банку так і з позиції позичальника;
- г) що кредит повертається позичальником з відповідною платою за його користування у вигляді процента.

МОДУЛЬ 2. НАПРЯМКИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТЕМА 7. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЕТАПІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

1. Реорганізація підприємства та її основні форми.
2. Укрупнення підприємства.
3. Особливості розукрупнення підприємства.
4. Перетворення як спосіб реорганізації підприємства.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Волошанюк Н. В. Потенціал синергії в результаті укрупнення підприємств *Фінанси України*. 2012. № 4 С. 106–114.
2. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18. и10.2018 р. № 2597-VIII у редакції від 16.08.2020, підстава 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>
4. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. затверджених наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р., у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
5. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
6. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Перелік питань для самостійної роботи

1. Форми реорганізації підприємств.
2. Форми укрупнення підприємств.
3. Шляхи розукрупнення підприємств.
4. Порядок перетворення підприємств.
5. Зарубіжний досвід проведення реорганізації підприємств.

Тестові завдання

- 1. Зміна організації виробництва та умов праці виявляється в економії затрат за такими основними напрямками:**
 - а) спеціалізація та кооперування виробництва;
 - б) зміни в організації та обслуговуванні виробництва та праці;
 - в) зміни в організації управління виробництвом;
 - г) зміни в умовах матеріально-технічного забезпечення.
- 2. Розрізняють такі основні форми реорганізації:**
 - а) реструктуризація виробництва;
 - б) поділ і виділення підприємств;
 - в) реструктуризація активів;
 - г) фінансова реструктуризація.
- 3. Основний зміст реорганізації полягає у:**
 - а) повній або частковій зміні власника статутного капіталу юридичної особи;
 - б) зміні розміру статутного капіталу;
 - в) зміні організаційно-правової форми організації бізнесу;
 - г) створенні повноцінного суб'єкта підприємницької діяльності.
- 4. Реорганізація підприємства шляхом укрупнення передбачає такі форми:**
 - а) перетворення одного підприємства в інше;
 - б) злиття підприємств;
 - в) ліквідація підприємства;
 - г) виділення підприємства.
- 5. Припинення діяльності одного підприємства як юридичної особи та передачу належних йому активів і пасивів до іншого функціонуючого підприємства (правонаступника) є :**
 - а) перетворення одного підприємства в інше;
 - б) злиттям підприємств;
 - в) приєднанням підприємства;
 - г) виділенням підприємства.
- 6. Припинення діяльності двох або кількох підприємства як юридичних осіб і передачу належних їм активів і пасивів до правонаступника, яких створюється є :**
 - а) перетворенням одного підприємства в інше;
 - б) виділенням підприємства;
 - в) приєднанням підприємства;
 - г) злиттям підприємств.
- 7. Горизонтальне укрупнення – це:**
 - а) об'єднання двох або більше підприємств, які виробляють однаковий

тип товару чи надають однакові послуги;

б) об'єднання одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;

в) об'єднання суб'єктів господарювання різних галузей і видів діяльності;

г) створення повноцінного суб'єкта підприємницької діяльності.

8. Вертикальне укрупнення – це:

а) об'єднання двох або більше підприємств, які виробляють однаковий тип товару чи надають однакові послуги;

б) об'єднання одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;

в) об'єднання суб'єктів господарювання різних галузей і видів діяльності;

г) створення повноцінного суб'єкта підприємницької діяльності.

9. Діагональне укрупнення – це:

а) об'єднання двох або більше підприємств, які виробляють однаковий тип товару чи надають однакові послуги;

б) об'єднання одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;

в) об'єднання суб'єктів господарювання різних галузей і видів діяльності;

г) створення повноцінного суб'єкта підприємницької діяльності.

10. Які з наведених характеристик передатного балансу правильні?

а) Баланс підприємства, що реорганізується шляхом злиття чи приєднання, на день припинення його діяльності.

б) Баланс, який складається під час операції аквізиції.

в) Баланс новоствореного підприємства.

г) Баланс не може мати силу акта приймання-передачі.

11. Збереження статусу юридичної особи підприємства та складу його власників і зміна організаційно-правової форми ведення бізнесу передбачаються таким способом реорганізації:

а) злиття;

б) аквізиція;

в) перетворення;

г) виділення.

12. Які з наведених висловлювань правильні?

а) при приєднанні майно обох підприємств концентрується на балансі вже функціонуючого на момент прийняття рішення про приєднання, підприємства.

б) при злитті баланси обох підприємств консолідується без створення нової юридичної особи.

в) при приєднанні в обов'язковому порядку створюється нова юридична особа.

г) при приєднанні підприємство- правонаступник не може змінювати форму організації бізнесу (перетворення).

13. Реорганізація виокремлення характеризується такими особливостями:

а) частина активів і пасивів підприємства, що реорганізується, передається правонаступнику або кільком правонаступникам, котрі створюються внаслідок реорганізації;

б) підприємство, що реорганізується, припиняє свою фінансово-господарську діяльність;

в) підприємство, що реорганізується, втрачає статус юридичної особи;

г) підприємство, що реорганізується, продовжує свою господарську діяльність, але втрачає юридичний статус.

ТЕМА 8. ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Суть і класифікація фінансових інвестицій суб'єкта підприємницької діяльності.
2. Довгострокові фінансові інвестиції.
3. Характеристика поточних фінансових інвестицій.
4. Оцінка вартості фінансових інвестицій.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3 480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
2. Бакаєв Л. О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 151 с.
3. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування: навч. посібник Львів: Компакт-ЛВ, 2005. 312 с.
4. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент К.: Ніка-Центр, Ельга, 2002.528 с.
5. Бригхем Ю. Гапенски Л.Финансовый менеджмент: в 2 т. пер. с англ. под ред. В. В. Ковалёва. СПб.: Экономическая школа. 2005.

- Т. 1. 2005. 497 с.
6. Бригхем Ю. Гапенски Л. Финансовый менеджмент: в 2 т. пер. с англ. под ред. В. В. Ковалёва. СПб.: Экономическая школа. 2005. Т. 2. 2005. 668 с.
 7. Кащена Н.Б. Інвестиційний аналіз: навчальний посібник у структурно-логічних схемах та таблицях Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків: ХДУХТ, 2018. 244 с.
 8. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 276 с
 9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» (П(С)БО 12), затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text>

Практичні завдання

№1

Підприємство здійснило фінансові вкладення в довгострокові облигації іншого емітента. Облигації придбані з дисконтом в 20 000 грн; номінальна вартість — 100 000 грн; курс емісії (вартість придбання) — 80 000 грн. Фіксована ставка процента за облигаціями встановлена на рівні 10 % річних (10 000 грн). Погашення облигації відбудеться через 5 років. Виплата процента здійснюється щорічно в кінці року. Розрахуйте вартість інвестиції, за якою вона відобразатиметься у фінансовій звітності підприємства.

№2

Підприємство здійснило фінансові вкладення в довгострокові облигації іншого емітента. Облигації придбані з премією в 20 000 грн.; номінальна вартість — 100 000 грн.; курс емісії (вартість придбання) — 120 000 грн. Фіксована ставка процента за облигаціями встановлена на рівні 10 % річних (10 000 грн.). Погашення облигації відбудеться через 5 років. Виплата процента здійснюється щорічно в кінці року. Розрахуйте вартість інвестиції, за якою вона відобразатиметься у фінансовій звітності підприємства.

№3

Підприємство «Алмаз» є власником частки в 30 % асоційованого підприємства «Бровари». За звітний період чистий прибуток підприємства «Бровари» становив 150 тис. грн., з нього 100 тис. грн. спрямовано на виплату дивідендів, решта — на поповнення резервного капіталу, що відповідно збільшило власний капітал

«Бровари». Як відобразяться у фінансовій звітності інвестора результати діяльності асоційованого підприємства, розрахуйте величину:

- довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі;
- величину дивідендів «Алмаз»;
- доходи підприємства «Алмаз» від участі в капіталі.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Фундаментальний аналіз фінансових інвестицій.
2. Технічний аналіз фінансових інвестицій.
3. Оцінка доцільності вкладень в інвестиції з фіксованою ставкою дохідності.
4. Оцінка фінансових інвестицій за справедливою вартістю.
5. Метод ефективної ставки процента.
6. Оцінка фінансових інвестицій за методом участі в капіталі.

Тестові завдання

1. До основних цілей здійснення довгострокових фінансових інвестицій підприємств належать:

- а) одержання прибутку;
- б) створення концернів;
- в) ліквідація конкурента;
- г) формування стратегічних запасів сировини.

2. До цілей поточного фінансового інвестування підприємств належать...

- а) диверсифікація діяльності;
- б) створення холдингів;
- в) створення ліквідних резервів;
- г) рефінансування дебіторської заборгованості.

3. У разі оцінки доцільності фінансових інвестицій за методом ефективної ставки процента використовуються такі показники:

- а) амортизована вартість інвестиції;
- б) номінальна сума процента;
- в) сума процента за ефективною ставкою;
- г) всі перераховані показники.

4. Ефективна ставка процента за фінансовими інвестиціями характеризує:

- а) рентабельність підприємства-емітента;
- б) реальну ставку дохідності інвестиційних вкладень за визначений період;
- в) ставку дисконтування;
- г) винятково суму дисконту за фінансовими інвестиціями.

5. За методом участі в капіталі доцільно оцінювати такі види фінансових інвестицій:

- а) інвестиції, що поступово амортизуються інвестором;
- б) фінансові інвестиції в асоційовані підприємства;
- в) фінансові інвестиції, утримувані підприємством до їх погашення;
- г) фінансові інвестиції в облігації державних і місцевих позик.

6. Метод ефективної ставки процента доцільно застосовувати при оцінці таких інвестицій:

- а) фінансові інвестиції в облігації державних та місцевих позик;
- б) фінансові інвестиції в асоційовані підприємства;
- в) фінансові інвестиції, утримувані підприємством до їх погашення;
- г) фінансові інвестиції в дочірні підприємства.

7. Метод оцінки фінансових інвестицій за справедливою вартістю застосовується до таких видів інвестицій:

- а) інвестиції, що поступово амортизуються інвестором;
- б) фінансові інвестиції в асоційовані підприємства, де інвестор не має суттєвого впливу на управління підприємством;
- в) фінансові інвестиції, утримувані підприємством до їх погашення;
- г) фінансові інвестиції в дочірні підприємства, де інвестор має суттєвий вплив на управління підприємством.

8. Фінансові інвестиції при їх придбанні оцінюються за:

- а) справедливою вартістю;
- б) методом ефективної ставки процента;
- в) методом участі в капіталі;
- г) собівартістю.

9. Метод оцінки вартості фінансових інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно підвищується або знижується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування, це метод:

- а) участі у капіталі;
- б) ефективної ставки процента;
- в) оцінки за справедливою вартістю;
- г) оцінки за доходами.

10. Метод оцінки вартості фінансових інвестицій, згідно з яким собівартість інвестицій збільшується або зменшується на суму накопиченої амортизації дисконту або премії,— це метод:

- а) участі у капіталі;
- б) ефективної ставки процента;
- в) оцінки за справедливою вартістю;
- г) оцінки за доходами.

11. За характером участі в інвестуванні фінансові інвестиції поділяються на:

- а) пайові; боргові;
- б) державні; приватні; іноземні; спільні;
- в) прями; портфельні;
- г) довгострокові та короткострокові.

12. За строками інвестування фінансові інвестиції поділяються на:

- а) пайові; боргові;
- б) державні; приватні; іноземні; спільні;
- в) прями; портфельні;
- г) довгострокові та короткострокові.

ТЕМА 9. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1. Суть і принципи оцінки вартості підприємства.
2. Методи оцінювання вартості майна підприємства.
3. Оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 03.07.2020 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
2. Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. Редакція 15.04.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>
3. Національний стандарт № 2 «Оцінка нерухомого майна», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1442. Редакція від 15.04.2015 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF#Text>

4. Національний стандарт № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р. № N 1655. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/56644621>
5. Національний стандарт № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 3.10.2007 р. № 1185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text>
6. Порядок проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок, затверджений Наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 9.01.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0396-03#Text>
7. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смоленська, Л. В. Черненко. К.: Професіонал, 2004. 240 с.
8. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

Практичні завдання

№ 1

Обсяг чистого доходу від реалізації продукції ПрАТ «Алмір» становив 32 000 тис. грн., величина чистого прибутку дорівнювала 2450 тис. грн., операційний грошовий потік становив 2 640 тис. грн. Оцініть ринкову вартість ПрАТ «Алмір» методом порівняння продажів, якщо ПрАТ «Зірка» є підприємством-аналогом з обсягом чистого доходу від реалізації 29 000 тис. грн., чистим прибутком 2 600 тис. грн і операційним грошовим потоком 2900 тис. грн. було реалізоване за 5 400 тис. грн.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Інституційне забезпечення оцінювання вартості майна підприємства
2. Критерії вибору методів оцінки вартості підприємства.
3. Доходний підхід в оцінці вартості підприємства.
4. Ринковий підхід в оцінці вартості підприємства.
5. Майновий підхід в оцінці вартості підприємства.

Тестові завдання

- 1. Які з наведених принципів належать до принципів оцінки вартості підприємства?**
 - а) корисності;
 - б) централізації;
 - в) постійності вартості;
 - г) декомпозиції.
- 2. Згідно з концепцією WACC, на середньозважену вартість капіталу безпосередньо впливають такі чинники:**
 - а) структура капіталу;
 - б) ставка податку на прибуток підприємства;
 - в) величина необоротних активів;
 - г) показник абсолютної ліквідності.
- 3. У рамках дохідного підходу до оцінки вартості підприємства розрізняють такі методи:**
 - а) дисконтування грошових потоків;
 - б) порівняння транзакцій;
 - в) оцінки бізнесу за ринковою ціною акцій;
 - г) розрахунку чистих активів.
- 4. У рамках витратного підходу до оцінки вартості підприємства розрізняють такі методи:**
 - а) дисконтування грошових потоків;
 - б) порівняння транзакцій;
 - в) оцінки бізнесу за ринковою ціною акцій;
 - г) розрахунку чистих активів.
- 5. У рамках ринкового підходу до оцінки вартості підприємства розрізняють такі методи:**
 - а) метод дисконтування грошових потоків;
 - б) метод порівняння транзакцій;
 - в) оцінка бізнесу за ринковою ціною акцій;
 - г) метод розрахунку чистих активів.
- 6. При оцінці вартості підприємства за методом дисконтування грошових потоків враховуються такі основні позиції:**
 - а) структура активів підприємства;
 - б) середньозважена вартість капіталу;
 - в) залишкова вартість підприємства у постпрогнозний період;
 - г) балансова вартість майнових активів.
- 7. Якщо балансова та ринкова вартість активів істотно не відрізняються між собою, то виправдане використання методу:**
 - а) оцінки за відновною вартістю;
 - б) розрахунку чистих активів;

- в) розрахунку ліквідаційної вартості;
- г) капіталізації доходів.

8. Який з методів оцінки вартості підприємства побудований на концепції теперішньої вартості майбутнього чистого грошового потоку підприємства?

- а) дисконтування грошових потоків;
- б) розрахунку чистих активів;
- в) розрахунку ліквідаційної вартості;
- г) капіталізації доходів.

9. Відновна вартість майна – це:

- а) вартість окремих об'єктів основних засобів, за якою вони були зараховані на баланс підприємства;
- б) вартість відтворення основних засобів на дату оцінки з урахуванням індексації та затрат, пов'язаних з їх поліпшенням;
- в) вартість, яка визначається множенням первісної вартості активів на коефіцієнт індексації;
- г) різниця між первісною вартістю майна та сумою зносу.

10. Метод порівняння продажів (транзакцій) ґрунтується на:

- а) ринковій вартості підприємства;
- б) балансовій вартості;
- в) залишковій вартості;
- г) капіталізованій вартості.

11. Які з наведених висловлювань, що стосуються методу капіталізації доходів, правильні?

- а) метод використовується при оцінці вартості підприємства як цілісного майнового комплексу та корпоративних прав підприємства.
- б) метод доцільно застосовувати за стабільних доходів підприємства чи за стабільних темпів їх зміни.
- в) метод базується на даних про залишкову вартість активів.
- г) за методу капіталізованої вартості дані про вартість, склад і структуру активів безпосередньо не впливають на оцінку.

12. Як мультиплікатори зіставлення при оцінці вартості підприємства можуть використовуватися відношення:

- а) необоротних до оборотних активів;
- б) ціни (корпоративних прав чи підприємства) до чистої виручки від реалізації;
- в) ціни підприємства до рівня ліквідності;
- г) ціни до залишків коштів на розрахунковому рахунку.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Сутність і завдання контролінгу.
2. Функції та методи контролінгу.
3. Контролінг і система раннього прогнозування фінансового стану суб'єкта господарювання.

Практичні завдання

№1

Обсяг виробництва складає 300 шт., постійні витрати на одиницю продукції 150.грн., змінні витрати на одиницю продукції 350.грн.

Обсяг прибутку, що передбачається 45 тис.грн.

Визначте критичний обсяг реалізації продукції, критичну ціну, суму постійних витрат і кількість продукції, яку необхідно виготовити при запрогнозованій величині прибутку.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент: в 2 т. пер. с англ. под ред. В. В. Ковалёва. СПб.: Экономическая школа. 2005. Т. 2. 2005. 668 с.
2. Брітченко І.Г., Князевич А.О. Контролінг : навч. посіб. Рівне: Волинські обереги, 2015. 280 с.
3. Партин Г. О., Задерецька Р. І. Фінансовий контролінг: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 232 с.
4. Птащенко Л. О. Сержанов В. В. Фінансовий контролінг навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 344 с.
5. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.
6. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
7. Фольмут Х. Инструменты контроллинга М: Финансы и статистика, 2001. 288 с.
8. Цигилик І. І. Контролінг: навч. посіб. у схемах і таблицях К.: Центр навчальної літератури, 2004. 74 с.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Методи оперативного фінансового контролінгу.
2. Методи стратегічного фінансового контролінгу.
3. Аналіз точки беззбитковості.
4. Бенчмакрінг.
5. Вартісний аналіз.
6. Портфельний аналіз.
7. ABC –аналіз.
8. Аналіз сильних та слабких місць на підприємстві.

Тестові завдання

1. Оперативний фінансовий контролінг передбачає:

- а) бюджетний контроль;
- б) систему раннього попередження та реагування;
- в) довгострокове планування;
- г) визначення горизонтів планування.

2. Стратегічний фінансовий контролінг передбачає:

- а) бюджетний контроль;
- б) систему раннього попередження та реагування;
- в) складання річного бюджету;
- г) складання бюджету реалізації.

3. Система раннього попередження та реагування передбачає:

- а) визначення індикаторів раннього попередження;
- б) складання річного бюджету;
- в) бенчмаркінг;
- г) бюджетний контроль.

4. Система раннього попередження та реагування передбачає:

- а) складання річного бюджету;
- б) розрахунок граничних значень індикаторів і безпечних інтервалів їх зміни;
- в) бенчмаркінг;
- г) бюджетний контроль.

5. Основні функції контролінгу – це:

- а) залучення капіталу;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) контроль і координація;
- г) управління кредиторською та дебіторською заборгованістю.

6. Головним завданням стратегічного планування є:

- а) бюджетний контроль;
- б) бюджетування;

- в) розробка дерева цілей;
- г) аналіз відхилень.

7. Маржинальний прибуток – це:

- а) те саме, що й звичайний прибуток підприємства до оподаткування;
- б) показник, який характеризує частину чистої виручки, що спрямовується на покриття умовно змінних витрат;
- в) прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після оподаткування;
- г) прибуток від інвестицій за безризиковою процентною ставкою.

8. Внутрішній бенчмаркінг – це:

- а) внутрішній аналіз і порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- б) маркетинговий аналіз ринку;
- в) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів та інших параметрів даного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів;
- г) аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій порівняно з підприємствами, які не є конкурентами даного підприємства.

9. Функціональний бенчмаркінг – це:

- а) внутрішній аналіз і порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- б) маркетинговий аналіз ринку;
- в) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів та інших параметрів даного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів;
- г) аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій порівняно з підприємствами, які не є конкурентами даного підприємства.

10. Сутність ABC-аналізу полягає у:

- а) визначенні сильних і слабких місць на підприємстві;
- б) групуванні найважливіших видів сировини залежно від рівня їх споживання для забезпечення рівномірності їх запуску у виробництво;
- в) виявленні й оцінці незначного числа кількісних величин, які є найціннішими і мають найбільшу питому вагу у загальній сукупності вартісних показників;
- г) дослідженні еквівалентності вартості та корисності продукції.

11. XYZ-аналіз характеризує:

- а) рівномірності запуску окремих видів сировини у виробництво;
- б) сильні та слабкі місця на підприємстві;
- в) функціональні та вартісні параметри продукції;

г) еквівалентність вартості та корисності продукції.

12. ABC-аналіз застосовують при вирішенні таких основних завдань:

- а) оптимізація товарно-матеріальних запасів;
- б) розрахунок суми покриття;
- в) прогнозування банкрутства;
- г) дослідження еквівалентності вартості та корисності продукції.

13. Вартісний аналіз застосовують при вирішенні таких основних завдань:

- а) оптимізація товарно-матеріальних запасів;
- б) розрахунок суми покриття;
- в) прогнозування банкрутства;
- г) дослідження еквівалентності вартості та корисності продукції.

ТЕМА 11. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Зміст і завдання фінансового планування.
2. Принципи та методи фінансового планування.
3. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання.
4. Зміст оперативного фінансового планування.
5. Бюджетування у системі оперативного фінансового планування.

Практичні завдання

№ 1

Складіть прогноз руху грошових коштів ПАТ «Весна» на плановий рік, якщо підприємство планує:

- отримати дохід від основної діяльності в сумі 540 тис. грн.;
- провести емісію цінних паперів на 116 тис. грн.;
- інші надходження у сумі 194 тис. грн.;
- нарахувати заробітну плату на суму 184 тис. грн.;
- здійснити капітальні вкладення на суму 336 тис. грн.;
- спрямувати на збільшення товарно-матеріальних запасів – 220 тис. грн.;
- отримати банківські кредити на суму 90 тис. грн.;
- спрямувати на погашення позик і сплату процентів 64 тис. грн.;

- сплатити податки та обов'язкові платежі – 56 тис. грн..

№ 2

Розрахуйте суму доходів і витрат ПрАТ «Сіті» на плановий рік, якщо підприємство планує:

- чистий дохід від реалізації продукції – 930,23 тис. грн.;
- собівартість реалізованої продукції – 650,10 тис. грн.;
- інші операційні доходи – 11,25 тис. грн.;
- адміністративні витрати – 120,7 тис. грн.
- витрати на збут – 56,8 тис. грн.;
- інші операційні витрати – 34 тис. грн.;
- інші доходи – 23 тис. грн.;
- фінансові витрати 24 тис. грн.;
- інші втрати 7 тис. грн.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Про складання фінансових планів підприємств: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.04.2005 р. № 95-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2005-%D1%80#Text>
2. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Л.: КомпактЛІВ, 2005. 312 с.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
6. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: підручникК.: Скарби, 2002. 336 с.
7. Основи бюджетування: навч. мет. посіб. для самос. вив. дисц. за ред.. Л. П. Батенко. К.: КНЕУ, 2010. 202 с.
8. Романов А. Основы финансового планирования и бюджетирования на предприятии. Харьков: Центр “Консульт”, 2005. 108 с.

9. Семенов Г.А., Бугай В.З., Семенов А.Г., Бугай А.В. Фінансове планування і управління на підприємствах. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 432 с.
10. Ставерська Т. О., Андрущенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2013. 146 с.
11. Податковий кодекс України Закон України від 02.12.10 р. № 275-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Перспективне фінансове планування та розробка фінансової стратегії підприємства.
2. Контроль за виконанням поточного фінансового плану.
3. Необхідність фінансового планування для вітчизняних підприємств та його види.
4. Реалії фінансового планування та прогнозування на вітчизняних підприємствах.
5. Особливості фінансового планування для підприємств різних форм власності та організаційно-правової структури.
6. Система бюджетів на підприємстві.
7. Визначення потреби підприємства в капіталі.

Тестові завдання

1. З яких основних розділів складається баланс доходів і видатків підприємства?

- а) надходження готівки, витрати готівки;
- б) кредитні взаємовідносини і взаємовідносини з бюджетом;
- в) надходження коштів, види витрат;
- г) запаси й витрати.

2. Яке призначення оперативного фінансового планування?

- а) фінансове забезпечення загального розвитку підприємства;
- б) фінансове забезпечення досягнення стратегічних цілей;
- в) контроль за своєчасністю грошових надходжень;
- г) фінансове забезпечення поточної діяльності.

3. Як називається баланс доходів і видатків підприємства?

- а) касовий план;
- б) фінансовий план;

- в) бізнес-план;
- г) державний бюджет.

4. Нормативний метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм і техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах і визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

5. Балансовий метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм і техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах і визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

6. Виберіть правильну послідовність етапів складання фінансового плану:

- а) розгляд і вивчення виробничих і маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, розробка проекту фінансового плану, аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року;
- б) аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року, розробка проекту фінансового плану, розгляд та вивчення виробничих та маркетингових показників, розрахунок планових фінансових

показників;

в) аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року, розгляд і вивчення виробничих і маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, розробка проекту фінансового плану;

г) розробка проекту фінансового плану, розгляд і вивчення виробничих і маркетингових показників, розрахунок планових фінансових показників, аналіз очікуваного виконання фінансового плану поточного року.

7. Касовий план - це:

а) план обігу готівки підприємства, необхідних для контролю за її надходженням і витрачанням;

б) план, що відображає весь грошовий оборот підприємства, відповідно до надходження і витрачання грошових коштів;

в) план, що складається для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів;

г) план, що складається для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

8. Платіжний календар – це план:

а) обігу готівки підприємства, необхідних для контролю за її надходженням і витрачанням;

б) що відображає весь грошовий оборот підприємства, відповідно до надходження і витрачання грошових коштів;

в) що складається для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів;

г) що складається для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

9. Бюджет (кошторис) - це:

а) поняття, яке означає докладну програму та кількісне представлення плану дій на майбутній період;

б) поняття, яке містить упорядковану систему дій, спрямованих на досягнення деяких цілей;

в) поняття, що сконцентроване на визначенні найбільш ймовірних подій та результатів;

г) програма управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

10. Прогноз - це:

а) поняття, яке означає докладну програму та кількісне представлення плану дій на майбутній період;

б) поняття, яке включає в себе впорядковану систему дій, спрямованих на досягнення деяких цілей;

- в) поняття, що сконцентроване на визначенні найбільш ймовірних подій та результатів;
- г) програма управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю.

11. Тактичний фінансовий план складається на:

- а) декілька років;
- б) п'ять років;
- в) декаду – місяць;
- г) місяць – рік.

12. Оперативне фінансове планування передбачає розробку:

- а) балансу доходів і витрат;
- б) платіжного календаря;
- в) перевірної таблиці (шахматки);
- г) балансу грошових надходжень та відрахувань.

13. Розрахунково-аналітичний метод фінансового планування полягає в тому, що:

- а) балансуються підсумкові показники доходів і витрат та для кожної статті витрат зазначаються конкретні джерела покриття;
- б) на основі встановлених норм та техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах та визначаються джерела цих ресурсів;
- в) планові показники розраховуються на основі аналізу фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді;
- г) з кількох варіантів планових розрахунків за певним критерієм вибору (максимум прибутку, мінімум поточних витрат, мінімум фінансових витрат, мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату) визначають найоптимальніший.

**ТЕМА 12. ФІНАНSOVA ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ
У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

1. Суть зовнішньоекономічної діяльності, принципи та види.
2. Державне регулювання діяльності підприємств на світовому ринку.
3. Митне оформлення вантажів.
4. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних контрактів.
5. Фінансування зовнішньоекономічної діяльності.

Список літератури для поглибленого вивчення матеріалу

1. Закон України «Про митний тариф України» від 4.06.2020 р. № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>
2. Закон України «Про валюти і валютні операції» від 29.04.2020 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
4. Положення про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 29.12. 2000 р. № 520 і зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.02. 2001 р. за № 152/5343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0152-01#Text>
5. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 463 с.
6. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 388 с.
7. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
8. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
9. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

Перелік питань для самосійної роботи

1. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних контрактів.
2. Фінансування зовнішньоекономічної діяльності.
3. Правила щодо здійснення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
4. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів.
5. Форфейтинг.
6. Митна вартість товару і розрахунок митних платежів.
7. Оподаткування зовнішньоекономічних операцій.
8. Оподаткування доходів від операцій із розрахунками в іноземній валюті.

Тестові завдання

1. До експортних операцій українських підприємств належать:

- а) купівля українськими суб'єктами господарювання товарів, виготовлених на території України ;
- б) продаж товарів іноземним суб'єктам господарської діяльності;
- в) продаж товарів українськими суб'єктами господарювання;
- г) купівля товарів українськими суб'єктами господарювання в іноземних суб'єктів господарської діяльності .

2. До імпорتنих операцій українських підприємств належать:

- а) купівля українськими суб'єктами господарювання товарів, виготовлених на території України ;
- б) продаж товарів іноземним суб'єктам господарської діяльності;
- в) продаж товарів українськими суб'єктами господарювання;
- г) купівля товарів українськими суб'єктами господарювання в іноземних суб'єктів господарської діяльності .

3. До зустрічної торгівлі між резидентами та нерезидентами можна віднести:

- а) бартерні операції;
- б) інкасо;
- в) консигнація;
- г) форфейтинг.

4. Правила ІНКОТЕРМС характеризують:

- а) правила митного оформлення товарів;
- б) правила заповнення митної декларації;
- в) міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів;
- г) правила здійснення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

5. До нетарифного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить:

- а) регулювання терміну розрахунків;
- б) ліцензування;
- в) регулювання цін і тарифів;
- г) регулювання придбання валюти.

6. До тарифного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить:

- а) регулювання терміну розрахунків;
- б) ліцензування;
- в) регулювання цін і тарифів;
- г) регулювання придбання валюти.

7. До валютного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить:

- а) регулювання терміну розрахунків;
- б) ліцензування;
- в) регулювання цін і тарифів;
- г) установлення індикативних цін.

8. Мито, яке встановлюється у відсотках до митної декларації товару називається:

- а) специфічним;
- б) адвалорним;
- в) комбінованим;
- г) плаваючим.

9. Мито, яке встановлюється як фіксований платіж на одиницю товару, називається:

- а) специфічним;
- б) адвалорним;
- в) комбінованим;
- г) плаваючим.

10. Митні та податкові платежі нараховуються на :

- а) оптову ціну товару;
- б) вартість придбання товару;
- в) собівартість товару;
- г) митну вартість товару.

11. Прямий факторинг передбачає участь:

- а) одного партнера;
- б) двох партнерів;
- в) трьох партнерів;
- г) чотирьох партнерів.

12. Двосторонній (взаємний) факторинг передбачає участь:

- а) одного партнера;
- б) двох партнерів;
- в) трьох партнерів;
- г) чотирьох партнерів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Капітал підприємства та джерела його формування.
2. Зміст і основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
3. Зміст і рух коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
4. Принципи організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
5. Особливості організаційної структури фінансових служб малих, середніх і великих підприємств.
6. Методи фінансування суб'єктів господарювання.
7. Характеристика критеріїв вибору джерел фінансування суб'єктів господарювання.
8. Характеристика організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
9. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації суб'єкта господарювання.
10. Фінансова діяльність господарських товариств.
11. Фінансова діяльність акціонерних товариств.
12. Особливості фінансової діяльності товариств з обмеженою відповідальністю.
13. Фінансова діяльність промислово-фінансових груп, венчурних і ріелтерських підприємств.
14. Особливості фінансової діяльності кооперативів, кредитних спілок та їх об'єднань.
15. Особливості фінансової діяльності державних підприємств.
16. Складові та функції власного капіталу підприємства.
17. Формування статутного капіталу підприємств різної форми власності.
18. Механізм збільшення статного капіталу підприємства.
19. Зменшення статутного капіталу підприємств різної організаційно-правової форми.
20. Резервний капітал підприємства, його види та джерела формування.
21. Суть самофінансування та характеристика його видів.
22. Характеристика повного та прихованого самофінансування.
23. Формування, розподіл і використання прибутку на підприємстві.
24. Амортизаційні відрахування: методи нарахування амортизації.
25. Показники інтенсивності використання власного капіталу.
26. Зміст, значення та принципи дивідендної політики.

27. Особливості порядку нарахування дивідендів суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання.
28. Форми виплати дивідендів.
29. Прийоми дивідендної політики, їх характеристика.
30. Методи нарахування та виплати дивідендів.
31. Оцінка дивідендної політики та її результатів методом коефіцієнтів.
32. Позичковий капітал підприємства, його ознаки та складові.
33. Форми та види кредитів, що надаються підприємствам.
34. Залучення фінансових ресурсів підприємства шляхом випуску облігацій.
35. Показники доцільності й ефективності залучення позикових ресурсів.
36. Реорганізація підприємства та її основні форми.
37. Укрупнення підприємства, особливості злиття, приєднання та поглинання.
38. Реорганізація підприємства, спрямована на його розукрупнення. Перетворення як спосіб реорганізації підприємства.
39. Суть і класифікація фінансових інвестицій суб'єкта підприємницької діяльності.
40. Довгострокові фінансові інвестиції.
41. Характеристика поточних фінансових інвестицій.
42. Оцінка вартості фінансових інвестицій.
43. Суть і принципи оцінки вартості підприємства.
44. Інституційне забезпечення оцінювання вартості майна підприємства.
45. Методи оцінювання вартості майна підприємства.
46. Оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу.
47. Суть і завдання контролінгу.
48. Функції контролінгу.
49. Характеристика методів контролінгу.
50. Контролінг і система раннього прогнозування фінансового стану суб'єкта господарювання.
51. Зміст і завдання фінансового планування.
52. Принципи та методи фінансового планування.
53. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання.
54. Зміст оперативного фінансового планування.
55. Бюджетування у системі оперативного фінансового планування.
56. Консолідований бюджет, його структура.

57. Методика встановлення фінансової кризи суб'єкта підприємницької діяльності.
58. Суть зовнішньоекономічної діяльності, принципи та види.
59. Державне регулювання діяльності підприємств на світовому ринку.
60. Митне оформлення вантажів.
61. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних контрактів.
62. Фінансування зовнішньоекономічної діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Зятковський І. В. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституційних перетворень: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 388 с.
3. Кравчук О. М. Лещук І. П. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2019. 504 с.
4. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
6. Омелянович Л.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Підручник Київ: Знання, 2011. 278 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
8. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
9. Стасюк Г. А. Фінанси підприємств: навч. посібник. Херсон: Олді-плюс, 2004. 480 с.
10. Тарасенко І. О., Любенко Н. М. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
11. Філімонов О. С. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Кондор. 2005. 400 с.
12. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 424 с.
13. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смоленська, Л. В. Черненко. К.: Професіонал, 2004. 240 с.
14. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. за заг. ред. О. О. Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.
15. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

Навчально-методичне видання

**ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Методичні вказівки

Укладач *Марусяк Наталія Леонідівна*

Бак Наталія Андріївна

Відповідальний за випуск *Нікіфоров П. О.*

Літературний редактор *Лукул О. В.*

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 891 від 08.04.2002 р.

Підписано до друку Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 2,5

Обл.-вид. арк. Зам. Тираж 50.

Друкарня видавництва Чернівецького національного
університету 58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.